

Aan : Leden van het algemeen bestuur DG&J
Van : Steven van Die
Onderwerp : Krapte team JB West, niet iedere jeugdige/gezin heeft een vaste JB-er
Datum : 3 december 2024

Aanleiding

In dit memo informeer ik u eerst in zijn algemeenheid over de richting van het toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming zoals gesteld in de Tweede Kamerbrief van 5 november jl. Daarna ga ik in op de situatie bij Jeugdbescherming West (JB West) waar op dit moment door krapte in het team binnen ZHZ een groot aantal jeugdigen niet kunnen beschikken over een vaste jeugdbeschermer. Tenslotte neem ik u mee hoe wij samen met de drie andere jeugdhulpregio's en JB West tot een meerjarenaanpak willen komen waarin zoveel als mogelijk wordt toebewogen naar het toekomstscenario, in het bijzonder een Regionaal Veiligheidsteam (RVT) en tegelijkertijd de huidige wettelijke taken van de JB West adequaat en duurzaam kunnen worden uitgevoerd tot aan het moment van de transitie naar een RVT.

1. Landelijke besluitvorming toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Op 5 november jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang van het landelijk programma toekomstscenario in de voortgangsbrieven Jeugd. Hierin is, naast aandacht voor de ervaringen in de landelijke proeftuinen, richting gegeven aan het te vormen RVT.

De gekozen ontwikkelrichting voor het RVT is als volgt:

- een zelfstandige organisatie waarin de meeste functionaliteiten van Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen, en een aantal taken van de Raad voor de Kinderbescherming gericht op jeugdbescherming opgaan;
- de nieuwe organisatie treedt in de plaats van bestaande organisaties, en daarmee is er geen voorkeur voor het uitwerken van een netwerksamenwerking;
- een regionaal veiligheidsteam dat zich richt op onveiligheid voor zowel kinderen als volwassenen (0-100 jaar);
- uitwerking van het RVT als decentraal aangestuurd op de schaal van 25 veiligheidsregio's; van belang hierbij robuustheid RVT, doelmatige bedrijfsvoering en kwaliteit;
- RVT's moeten kwaliteit, continuïteit en rechtsgelijkheid bieden; monitoring, toezicht en sturing hierop zowel vanuit gemeenten als het Rijk (mede o.b.v. adviezen Rekenkamer en inspecties);
- gezien de aard van de taken de keuze voor een publiekrechtelijke organisatie;
- nauwe samenwerking met de lokale teams is een belangrijke voorwaarde;
- waarbij jeugdreclassering onder centrale sturing gebracht wordt en waarborging van verbinding van JR-expertise met het RVT moet worden uitgewerkt.

De komende maanden wordt bovenstaande ontwikkelrichting landelijk uitgewerkt, inclusief de benodigde transitiemiddelen en de structurele (financiële en juridische) randvoorwaarden. Pas daarna wordt er, afhankelijk van de uitkomsten van die uitwerking, een definitief besluit genomen voor de toekomstige inrichting en een daarbij passend transitiepad. Deze besluitvorming wordt in het voorjaar van 2025 verwacht.

Het is positief dat er vanuit de bestuurlijke opdrachtgevers van het toekomstscenario richting is gegeven. Het is belangrijk het huidige systeem te vereenvoudigen, afscheid te nemen van het estafettemodel en de overlap uit de werkprocessen te halen.

2. Invoering caseloadverlaging en kinderen zonder vaste jeugdbeschermer

Caseloadverlaging

Met de bestuurlijke afspraken van oktober 2023 waarin tot het landelijke tarief is gekomen voor de GI's is ook de afspraak vastgelegd over de randvoorwaarden voor een evenwichtige caseload voor de jeugdbescherming.

Aanleiding hiervoor was dat in de afgelopen jaren de uitvoering van de jeugdbescherming onder grote druk is komen te staan, door het huidige ingewikkelde stelsel en een aantal maatschappelijke ontwikkelingen zoals de toenemende complexiteit van de gezinsproblematiek (waaronder complexe scheidingen), druk van de sociale media, publiciteit over de Kinderopvangtoeslag affaire met een grote weerslag op het imago. Andere oorzaken zijn personeelstekorten, interne wachtlijsten en het gebrek aan tijdige en passende jeugdhulp. Hierdoor krijgen kinderen en gezinnen niet de goede zorg en is de caseload voor de jeugdbeschermers (en jeugdreclasserders) aanzienlijk toegenomen. Dit heeft onder andere geleid tot een verhoogde uitstroom van jeugdbeschermers.

Vanaf 2024 stuurt JB West strak op de landelijk vastgestelde caseloadnormen zodat de jeugdbeschermers niet overbelast raken. Tevens hoopt JB West hiermee zijn wervingspositie te versterken om zo nog aan voldoende nieuw personeel te komen. JB West houdt zich daarbij ook nadrukkelijk aan de afspraken met de vakbonden die hebben aangegeven dat men zich moet houden aan de afgesproken caseloadnorm.

Niet iedere jeugdige heeft een vaste jeugdbeschermer

Hoewel alles op alles is gezet, lukt het JB West niet om voor alle jeugdhulpregio's de benodigde formatie te kunnen inzetten om alle jeugdigen vast te kunnen koppelen aan een jeugdbeschermer. Met name in de jeugdhulpregio's Holland-Rijnland en Zuid-Holland-Zuid heeft men te kampen met vacatures en uitval door langdurige ziekte of zwangerschap. Overigens wordt door JB west aangegeven dat er altijd jeugdigen zullen zijn zonder een vaste jeugdbeschermer, dat is de keerzijde van het strak sturen op een vaste caseload en de P*Q-financiering van JB west waardoor het vrijwel niet mogelijk is een personele buffer aan te houden. Er doen zich namelijk altijd omstandigheden voor dat er tijdelijke uitval dan wel een vacature is waardoor jeugdigen even geen vaste jeugdbeschermer heeft.

Wel zijn wij het er met elkaar over eens dat de aantallen in de twee genoemde jeugdhulpregio's te hoog zijn. Een belangrijke component daarbij is de grote, eenmalige instroom van nieuw personeel die in de loop van dit jaar is aangetrokken om zo de caseloadverlaging in te voeren.

Het overgrote deel van dit personeel is onervaren en wordt momenteel opgeleid, hetgeen gemiddeld zeven maanden vraagt.

Het is van belang te weten dat het niet hebben van een vaste jeugdbeschermer voor JB West alleen bij een ondertoezichtstelling en/of jeugdreclassering plaatsheeft. Jeugdigen met een voogdijmaatregel hebben altijd een vaste jeugdbeschermer, omdat de GI's over hen de voogdij hebben. Voor de gezinnen die gedupeerd zijn door de kinderopvangtoeslagenaffaire zet JB West ook altijd een vaste jeugdbeschermer in.

Voor de jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer heeft JB West een werkwijze ontwikkeld waarmee de veiligheid van de jeugdigen goed kan worden gemonitord. Wekelijks wordt er gemonitord, ouders/jeugdige hebben een aanspreekpunt en door een gedragswetenschapper wordt regelmatig de situatie beoordeeld. Wanneer er zich signalen voor doen van onveiligheid wordt daarop gelijk geacteerd en krijgt een jeugdige meer prioriteit. Men geeft aan de totale wachttijd van tweemaal drie maanden niet te overschrijden. JB West houdt zich aan het landelijk bepaalde handelingsperspectief bij onderbezetting.

De situatie bij JB West is niet uitzonderlijk. Dit komt bij meerdere GI's in het land voor. Daarom is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd een nader onderzoek gestart.

De situatie in Zuid-Holland-Zuid

Voor de zomervakantie is door het regionale team van JB West in ZHZ aangegeven dat zij door krapte niet alle jeugdigen konden koppelen aan een vaste jeugdbeschermer. Aangegeven is toen door hen dat zij het handelingsperspectief (de landelijke handreiking) volgden en de jeugdigen/gezinnen zonder vaste jeugdbeschermer indeelden in 3 typen:

- Type 1 gezinnen: zijn gezinnen waarbij er geen contact is met het gezin en Jbw geen zicht heeft op de veiligheid.
- Type 2 gezinnen: zijn gezinnen waarbij we wel zicht hebben op de veiligheid maar er nog geen vaste jeugdbeschermer is. Deze gezinnen hebben een tijdelijke jeugdbeschermer of contact met de bureaudienst.
- Type 3 gezinnen: heeft het gezin een vaste jeugdbeschermer gehad en is het gezin wachtend op een andere vaste jeugdbeschermer.

Op dat moment had men geen gezinnen die onder type 1 vielen, 11 type 2 gezinnen (19 kinderen) en 33 type 3 gezinnen (43 kinderen).

Aangegeven is dat men de gezinnen prioriteert op basis van de veiligheid. Deze prioritering vindt plaats op score van mate van onveiligheid, duur van onveiligheid en hoe lang een jeugdige/gezin wacht op een vaste jeugdbeschermer.

De vier jeugdhulpregio's hebben JB West, mede naar aanleiding van de situatie in ZHZ, aangezet om samen met twee andere GI's inzicht te geven in de gegevens. Dat heeft er tot geleid dat zij nu maandelijks een overzicht geven van hoeveel jeugdigen geen vaste jeugdbeschermer heeft. Bij de jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer wordt onderscheid gemaakt in nieuwe maatregelen (nieuw) en jeugdigen die al langer bij hen in begeleiding zijn (bestaand), maar tijdelijk geen vaste jeugdbeschermer hebben doordat de betreffende medewerker elders is gaan werken, langdurig met ziekte- of zwangerschapsverlof is.

datum	Zuid-Holland-Zuid		Midden-Holland		Holland-Rijnland		Haaglanden		totaal		
	nieuw	bestaand	nieuw	bestaand	nieuw	bestaand	nieuw	bestaand	nieuw	bestaand	totaal
20-9-2024	41	72	0	0	75	33	79	80	195	185	380
1-11-2024	38	61	0	0	73	32	81	93	192	186	378
1-12-2024	43	64	0	0	70	32	44	32	157	128	285

Voor ZHZ en Holland-Rijnland is het alleen JB West waar jeugdigen geen vaste jeugdbeschermer hebben. Voor de andere twee GI's, Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering en William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering geldt dat alleen in Haaglanden WSJ&J daar ook jeugdigen zonder een vaste jeugdbeschermer hebben.

Door JB West kan voor de regio's ZHZ en Holland-Rijnland geen voorspelling worden gegeven wanneer alle jeugdigen weer aanspraak kunnen maken op een vaste jeugdbeschermer. Dit is afhankelijk van de snelheid waarop nieuwe medewerkers zijn ingewerkt, wanneer nieuwe medewerkers zijn aangenomen (voor beide regio's zijn er nog vacatures), verloop en langdurige uitval door ziekte of zwangerschapsverlof.

JB West is vanuit de SOJ ertoe aangezet om een overzicht per gemeente op te stellen van de jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer. Aan de hand van dit overzicht is JB West inmiddels bezig om met de desbetreffende lokale teams te bespreken wat zij gezamenlijk kunnen doen voor de betrokken jeugdigen. Daarbij dient er wel rekening te worden gehouden met het feit dat de dwang- en drangmaatregelen van een jeugdbeschermer niet kunnen worden overgedragen aan lokale teams. Daar waar mogelijk gaat de jeugdbeschermer in overleg gaat met de Raad van de Kinderbescherming om voor desbetreffende jeugdige/gezin de maatregel door de jeugdrechter te laten beëindigen en het dan over te dragen aan het lokale team. Dit vergt echter wel tijd en is afhankelijk van het oordeel van de Raad van de Kinderbescherming. In de tussentijd proberen de jeugdbeschermers en de lokale teams met elkaar oplossingen te zoeken ten gunste van de jeugdige. Overigens moet wel opgemerkt worden dat het één en ander afhankelijk is van de ruimte bij het lokale team en het aanwezig zijn van jeugdhulp die in die situatie nodig is.

JB West geeft aan dat in sommige gemeenten sprake is van een stijging van het aantal voorlopige ondertoezichtstellingen zonder dat een lokaal team daarbij betrokken is. Daarnaast geven zij aan dat het niet voorhanden hebben van passende jeugdhulp leidt tot het niet kunnen beëindigen van de maatregel en dat complexe scheidingen veel tijd en aandacht vergen. In het bestuurlijk overleg dat ik samen met mijn collega's van Haaglanden, Holland-Rijnland en Midden-Holland had op 25 november jl. is afgesproken dat JB West maandelijks blijft rapporteren aan de regio's. Over drie maanden zal de situatie opnieuw worden gezien.

3. Beschrijving van proces meerjarenaanpak

Naast de aanstaande veranderingen in de jeugdbeschermingsketen (het toekomstscenario), is er momenteel ook sprake van een sterk dalende lijn in het aantal maatregelen die binnen komen bij JB West. Ten opzichte van eind 2022 is er een daling van ruim 10%. Dit leidt tot een knelpunt in het dekken van de overheadkosten voor 2025. Zoals aangegeven is op JB West PxQ financiering van toepassing en op basis daarvan prognosticeert men op de overheadskosten voor 2025 een tekort van € 700k.

Een deel van dat tekort kan worden opgevangen door het gelijk stellen van het tarief voor niet wettelijke taken aan het landelijk tarief. Doch dan blijft er altijd nog een tekort over van € 500k. Aangegeven is door ons, en de andere drie regio's, dat wij daarvoor geen dekking afgeven. Zij moeten dit binnen de eigen organisatie oplossen en/of moeten interen op hun weerstandsvermogen.

Omdat de financiële situatie er echter nu en zeker ook eind volgend jaar niet rooskleurig voor staat willen we in bovenregionaal verband een meerjarenaanpak met hen opzetten voor 2025 tot en met invoering van het toekomstscenario.

Onderdelen van de meerjarenaanpak zullen in elk geval zijn:

- In de meerjarenaanpak wordt het toekomstscenario en de te vormen regionale veiligheidsteams als stip op de horizon gezien. Dit maakt dat keuzes en afwegingen worden gemaakt conform de uitgestippelde route mbt het toekomstscenario;
- Uitgangspunt is tevens het creëren van rust en stabiliteit in een tijd van verandering en transitie. De meest recente kamerbrief schetst het beeld dat JB West in haar huidige vorm ophoudt te bestaan en opgaat in de te vormen Regionale Veiligheidsteams. Dit betekent een grote verandering waarbij veel verschillende factoren en belangen meespelen. De financiële middelen die met deze verandering gemoeid gaan liggen in eerste instantie bij het Rijk. Dit proces moet vanuit de bovenregionale samenwerking worden aangestuurd. Door de oplopende kosten in de jeugdzorg in zijn algemeenheid en het aankomende ravijnjaar hebben alle gemeenten er belang bij om hier goed op voorbereid te worden/te zijn;
- Het behoud van personeel in een overvolle arbeidsmarkt en in een periode van transitie is onderdeel van de agenda. Hierin wordt vooral gekeken naar mogelijke samenwerkingen met partijen zoals Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en lokale teams. Ook het borgen en behouden van de kennis en expertise van die verschillende organisaties moet een punt van aandacht zijn;

Randvoorwaarde in de meerjarenaanpak is ook dat alle GI's hun wettelijke taken kunnen blijven uitvoeren zolang dat van hen verwacht wordt conform de Jeugdwet, de landelijke kwaliteitsafspraken en de landelijke afspraken over de caseloadverlaging en het landelijk tarief. De monitoring van de wettelijke taken (zoals bijvoorbeeld de gezinnen zonder vaste jeugdbeschermer) zal ook onderdeel zijn van de meerjarenaanpak.

In het Bestuurlijk Overleg dat eerder is genoemd is bepaald dat dit proces, fasering en inhoudsopgave van de meerjarenaanpak op korte termijn verder uitgewerkt wordt. Op basis daarvan zal de meerjarenaanpak vervolgens worden vormgegeven. Voor de zomer zal in elk geval het onderdeel continuïteit wettelijke taken worden opgeleverd vanwege de urgentie om het begrotingstekort aan te pakken. Daarover zal ik u dan nader informeren.